

Posudek na práci s názvem „**Národní správa o zdraví a so zdravím súvisiacom správaní 11-, 13-, a 15-ročných školákov na základe prieskumu uskutočneného v roku 2017/2018 v rámci medzinárodného projektu „Health Behaviour in School-aged Children“ (HBSC)**“

Předložená práce detailně shrnuje výzkumnou práci slovenského HBSC týmu nad psychosociálně závažnou problematikou chování adolescentních dětí ve vztahu k jejich zdraví, životnímu stylu, hodnotové orientace v kontextu školního a rodinného prostředí. Ožahavá témata jsou citlivě prezentována s protkanou linií krásných ilustrací Základní umělecké školy Kováčska 43 v Košicích. Aktuálnost a společenská důležitost bádání v oblasti chování adolescentů je doložena podporou mnoha vědeckovýzkumných projektů, Všeobecné zdravotní pojišťovně a Kanceláři Světové zdravotnické organizaci na Slovensku.

Přestože je práce obsáhlá, poutavost a čtivost je zajištěna úderností a jasností textu, přesností prezentovaných výsledků a grafickým designem doplněným již výše zmíněnými krásnými ilustracemi žáků, vztahujícími se k řešené a prezentované problematice. Navíc vybrané doslovné citace účastníků vhodně doplňují výsledky daného tématu.

Komplexnost prezentovaných výsledků umožňuje detailní vhled do problematiky životního stylu adolescentů s cílem návrhů a tvorby programů zaměřených na zkvalitnění jejich života.

Je namístě poděkovat všem členům řešitelského a realizačního týmu HBSC studie, kteří se jakkoliv podíleli na vzniku a tvorbě této velmi kvalitní Národní zprávě.

Prof. Mgr. Erik Sigmund, Ph.D.

Recenzný posudok

publikácie „Sociálne determinanty zdravia školákov. Národná správa o zdraví a so zdravím súvisiacom správaní 11, 13 a 15-ročných školákov na základe prieskumu uskutočneného v roku 2017/2018 v rámci medzinárodného projektu „Health Behaviour in School Aged Children“ (HBSC)“ kolektívu autorov.

Publikácia prináša aktuálny prehľad kľúčových výsledkov prieskumu Health Behaviour in School-Aged Children (HBSC), ktorý sa vykonal na Slovensku v období rokov 2017/2018. Prieskum, ktorý bol súčasťou medzinárodného projektu, sa zameriava na problematiku zdravia a so zdravím súvisiaceho správania školskej mládeže na Slovensku v kontexte vybraných sociálnych determinantov.

Z hľadiska možností použitia výsledkov oceňujem, že prieskumy sa vykonávajú podľa medzinárodného protokolu HBSC, čo zaručuje používanie štandardnej metodiky zostavovania súborov a zberu dát, ako aj jednotnosť dotazníka. Vzhľadom na to možno porovnávať výsledky v jednotlivých krajinách a interpretovať zistené údaje v Európskom ako aj svetovom kontexte. Okrem toho možno porovnávať navzájom výsledky z predchádzajúcich prieskumov a tak získať obraz o dynamike zmien v čase a identifikovať dlhodobé trendy. Vzhľadom na to, že na základe daného protokolu HBSC sa prezentujú v predkladanej publikácii len 11, 13 a 15 roční respondenti, veľká časť zozbieraného výskumného materiálu zostáva nevyužitá. Preto si dovoľujem apelovať na členov riešiteľského kolektívu, aby pri ďalšom spracovávaní údajov a príprave vedeckých publikácií analyzovali aj ostatné vekové skupiny nezahrnuté do tejto správy.

V úvodnej časti publikácie autori poskytujú základné údaje o projekte HBSC, jeho zameraní, použitej metodike, špecifik prieskumu na Slovensku. Okrem toho, vhodne doplnili aj kapitolu vysvetľujúcu pojem „pomer šancí“ (odds ratio), pomocou ktorého v publikácii hodnotia významnosť rozdielov. V ďalších častiach sa obsah publikácie tematicky rozdeľuje podľa jednotlivých zisťovaných oblastí a podrobne opisuje výskyt hodnôt zisťovaných ukazovateľov. Na začiatku každej tematickej oblasti je stručný úvod do danej problematiky spolu s vysvetlením významu zisťovaných ukazovateľov. U každého je uvedený jeho popis (znenie otázky a možné odpovede) a spôsob vyhodnocovania. Percentuálny výskyt zisťovaných kategórií hodnôt prezentujú autori vo forme prehľadných grafov. V texte uvádzajú štatisticky významné rodové a vekové rozdiely. Na konci každej oblasti uvádzajú porovnania s výsledkami predchádzajúcich prieskumov z rokov 2010 a 2014, t.j. trendy počas daného sledovaného obdobia.

Publikácia sa venuje oblastiam, ako sú výskyt zdravotných problémov a subjektívne hodnotenie zdravia, ústne zdravie, nutričné správanie, hodnotenie postavy a aktivity na zníženie telesnej hmotnosti, poruchy príjmu potravy, voľnočasové aktivity, využívanie moderných technológií, užívanie psychoaktívnych látok, násilné správanie, diskriminácie, vzťahy z rovesníkmi, aspekty rodiny, komunity a okolia, vzťah k škole a prostredie školy ako aj aktívny životný štýl.

Jednotlivé časti vhodne dopĺňujú citáty žiakov týkajúce sa daných oblastí problematiky. Publikácie okrem toho esteticky oživujú výstižné ilustrácie detí. Na konci publikácie sú zhrnuté všetky výsledky vo forme prehľadných tabuliek, ktoré môžu byť vhodnou pomôckou pre prípravu ďalších materiálov, prezentácií, resp. odborných podkladov.

Predkladaná publikácia predstavuje komprehenzívnu správu o zdraví a súvisiacom správaní školskej mládeže na Slovensku. Je vhodným východiskovým materiálom pre ďalší výskum v problematike a vynikajúcou pomôckou pri navrhovaní preventívnych opatrení na všetkých úrovniach. Odporúčam ju pre pracovníkov školstva, zdravotníctva, verejného zdravotníctva ako aj všetkým ostatným odborníkom zainteresovaným do problematiky práce so školákmi. Okrem toho by mala byť publikácia významným podkladom pre formovanie štátnej zdravotnej politiky v oblasti prevencie a podpory zdravia u detí a mládeže.

Vysoko hodnotím prácu ako celok, ako aj formálne a grafické spracovanie jednotlivých kapitol.

Gratulujem zostavovateľom a celému autorskému kolektívu, ako aj vydavateľovi za skvelé a veľmi užitočné dielo. Som rád, že som mohol recenzovať dielo z problematiky vekového obdobia puberty a dospievania. Mám atestáciu aj z dorastového lekárstva a v tejto problematike som dlhoročne pracoval a pracujem.

V Martine 31. mája 2019

Prof. MUDr. Ján Buchanec, DrSc.,
Klinika detí a dorastu, Univerzitetnej nemocnice v Martine a
Jesseniovej lekárskej fakulty v Martine
Univerzity Komenského v Bratislave